

20 anys en un dia, a la lluita xeremiers!

#TRACK1 *S'escolta renou de fogons dins una cuina i un porqueret sona "Mestre Guiemet" de fons. Poc a poc s'apropa fins al primer plànol i s'atura.*

Margalida - Padrina, què fas?

Pradina - Estic fent nets els caragols, que demà ve es teu conco a passar es dia amb noltros i m'ha demanat caragols per dinar.

Margalida - Caragols?! Però demà no és el Firó!

Pradina - Ja ho sé Margalida, però ja saps que es teu conco no viu a Sóller i ve de tant en tant, quan pot. I si quan ve té ganes de caragols, no passa res per menjar caragols un altre dia de l'any que no sigui el Firó. O és que a tú no t'agrada menjar caragols?.

Margalida - Molt! M'encanten els caragols.

Pradina - Idò quin problema hi ha?!

Margalida - Pradina, és que veig els caragols i em ve el record de l'olor a caragols cuinant-se que hi ha per tot Sóller el dia del Firó. I no és just, perquè encara falta molt i jo vull vestir-me de pagès i anar amb mon pare a lluitar contra la moreria!

Pradina - (riu) Ay Margalideta! No pots negar que ets sollerica.

Margalida - Però pradina...

Pradina - Diguis.

Margalida - Jo quan sigui gran, el que vull fer és sortir amb el meu fobiol i sonar amb els Xeremiers de Sóller. Així com fas tú, sempre al davant, guiant als pagesos de batalla en batalla.

Pradina - Alerta, que un dia de Firó pels xeremiers no és només això. De bon dematí la festa comença amb música de xeremies i una vegada acabat tot, ja de nit, els xeremiers encara continuem sonant fins passada la mitjanit. Això vol dir estar tot lo dia tocant!

Margalida - Això no pot ser veritat!

Pradina - Com que no!?

Margalida - Perquè pel matí no hi ha cap batalla, el Firó comença després de dinar i acaba a plaça, quan tothom canta la Balanguera.

Pradina - Uy, Margalida... veig que et falta molt per aprendre a tú del Firó. Vine, que et mostraré el que és un dia de Firó des del punt de vista d'un xeremier. Menys mal que els Xeremiers de Sóller varem fer un CD pel 20é aniversari, tot amb peces fironeres.

S'escolta una mica de renou de CD's entrexocant, emulant la recerca de la pradina

Pradina - Ah, mira, aquí està. Ara l'escoltarem. Així és que atén-me bé.

Margalida - D'acord, pradina.

Pradina - Mira, aquesta primera peça es diu "Mateixa de Can Tamany". És una peça molt antiga i és original de Sóller. Cada Firó, a primera hora del dematí, hi ha una cerimònia molt solemne al Monument on són presents tots els personatges històrics i tots els pagesos i pageses que hi volen ser presents. Allà, tothom guarda silenci mentre un fobioler sona aquesta peça, per després aplaudir-lo quan acaba.

#TRACK2 MATEIXA DE CAN TAMANY

#TRACK3

Pradina - T'ha agradat?

Margalida - Molt! Un dia seré jo aquest fobioler i sortiré allà al mig, davant de tothom, per sonar aquesta peça.

Pradina - Clar que sí, Margalida. Però, de moment, vols sebre com continua el firó pels xeremiers?

Margalida - Sí pradina, per favor!

Pradina - Edò després d'aquest acte cerimoniós al Monument, tothom va a les cases de Can Tamany per assistir a la tradicional missa. I, com no podria ser d'una altra manera, al davant hi van els xeremiers seguits dels personatges històrics. Però no és costum que els xeremiers quedin a aquesta missa.

Margalida - Ah, no?

Pradina - No, normalment els xeremiers rebem la invitació de Can Sec de dalt per berenar i, una vegada arribats a Can Tamany, continuam pujant fins a

Can Sec. Allà fem bon compte de tot el que hi ha per menjar i beure, que sempre és molt i molt bo.

Margalida - I només conviden als xeremiers en aquest berenar?

Pradina - Clar que no, Margalida. Allà sempre n'hi ha molta gent, tothom convidats pels amos, no et penses que qualsevol hi pot anar, i la majoria té molta ballera. Així és que mai ens podem negar a tocar unes jotes i uns boleros per a que la gent balli. Com, per exemple, el Bolero de les Valentes Dones, un bolero ben solleric.

#TRACK4 **BOLERO DE SES VALENTES DONES**

#TRACK5

Margalida - Ara vull escoltar una jota.

Pradina - I aquestes exigències Margalida?

Margalida - Has dit que sonau jotes i boleros per a que la gent balli. N'hem escoltat un bolero i ara vull escoltar una jota.

Pradina - D'acord, a veure que hi trobam dins el CD dels xeremiers. Mira, aquesta és una jota que se va escriure pensant en l'acte de la investidura, l'acte que es fa el dijous abans del firó per invertir a les noves valentes dones i que dona inici a les festes de la fira. Com ja saps, la cerimònia comença amb l'entrada del Barrut, que porta la barra de Can Tamany i va acompanyat d'una colla de xeremiers.

Margalida - Sí.

Pradina - Edò aquesta peça pren el seu nom del personatge al que acompanyen les xeremies: Jota des Barrut.

#TRACK6 **JOTA DES BARRUT**

#TRACK7

Pradina - Bé Margalida, els xeremiers ho passam la mar de bé per allà dalt, però el dia avança i hi ha més gent que vol gaudir de les nostres xeremies, fobols i tamborinos.

Margalida - Clar, hem d'anar a la batalla!

Pradina - Espera. Encara falta per això. Primer tornam a les cases de Can Tamany. Sempre estam atents per arribar-hi quant acaba la missa. Allà tenim la costum de tornar a sonar la Mateixa de Can Tamany, però tots els xeremiers junts, i tot seguit Sor Tomaseta.

Margalida - Sor Tomaseta! Aquesta me la conec.

*Margalida comença a cantar Sor Tomaseta i la Pradina s'afegeix.
Canten la primera estrofa.*

Pradina - Molt bé Margalida, l'has cantada molt bé!

Margalida - Gràcies, pradina. La mos ensenyaren a l'escola.

Pradina - Ben fet. Meam, per on anava... ah, sí! En acabar de sonar Sor Tomaseta anam a una altra casa on normalment sempre ens conviden. Aquesta casa està ben a prop de les cases de Can Tamany i també es diu Can Sec, per això noltros li diguem Can Sec de les cases de Can Tamany.

Margalida - I allà torneu a sonar?

Pradina - Clar que sí. Allà sol haver-hi molta gent, sobretot pageses, ja que aquesta casa és el centre de reunió del col·lectiu de pageses durant el matí del firó, i les pageses sempre tenen ganes de ballar en un dia de festa.

Margalida - I quines peces soneu aquí?

Pradina - Sonem moltes. Tal vegada t'agradaria escoltar una peça que els Xeremiers de Sóller varem fer per les pageses i que, de fet, es diu Jota de ses Pageses.

#TRACK8 **JOTA DE SES PAGESES**

#TRACK9

Pradina - Ara estic pensant que hi ha una cançó que sempre fem a Can Sec de les cases de Can Tamany que de segur t'agradarà escoltar.

Margalida - Quina és, pradina?

- Pradina** - És una cançó que repetim prou durant tot el firó que per noltros, pels xeremiers, pren un significat especial en aquest moment de dia.
- Margalida** - Però quina és? Com es diu?
- Pradina** - La cançó es diu No en volem cap, que segur que la coneixes.
- Margalida** - Clar que la conec, però per què torna tan especial pels xeremiers aquí?
- Pradina** - Per que a cada any es dona un moment que per noltros és màgic. Sempre acabem entrant a la cuina i allà està l'amo i un mont de pageses, tantes que els xeremiers hem de fer força per poder entrar. Els fobiolers no tenim lloc per poder repicar el tamborino, i els xeremiers han d'adoptar postures rares per a que entrin les seves xeremies mentre les sonen. I en aquella cuina, que sembla més una llauna de sardines per lo apretats que estem tots, tothom canta i fa bamballetes.

#TRACK10 NO EN VOLEM CAP

#TRACK11

- Margalida** - Pradina, una pregunta.
- Pradina** - Digues.
- Margalida** - Un dematí des firó sempre ha estat així com m'ho has contat?
- Pradina** - Bé, petitona... No sempre ha estat així: la festa canvia, el hàbits dels que viuen la festa també canvien i els xeremiers es van adaptant a aquests canvis. Però durant molts d'anys aquest ha estat el costum dels xeremiers durant un dematí de firó.
El que no canvia és el fet de que a migdia, com tots els sollerics, cada xeremier dina amb la seva família o els seus amics, això cadascú fa com vol. És l'únic moment del dia que els xeremiers es separen. Però, en sentir el toc de campanes, ens retrobem a la plaça d'estiradors per escoltar l'arenga del Capità Angelats amb la resta de pagesos. Per després anar a plaça, on entrem sempre sonant el Bon Jesus.
- Margalida** - Uep! Aquesta me la sé amb el meu fobiol!
- Sona una mica del Bon Jesús amb fobiol.*
- Pradina** - Molt bé Margalida. Edò, quan entrem a plaça dins aquell mar de rebusillos sempre sonem aquesta peça.

Margalida - Un moment, pradina.

Pradina - Sí, Margalida?

Margalida - Si a plaça estan esperant totes les pageses i els xeremiers acompanyen sempre als pagesos, com pot ser que hi hagi pageses dins dels xeremiers?

Pradina - Entenc que et pugui semblar molt estricte el tema dels col·lectius: els moros amb els moros, les pageses amb les pageses i els pagesos amb els pagesos. Aixó até a raons històriques de la festa. Però els xeremiers som un grup dins el qual hi ha homos i dones. I els nostros pagesos comprenen i respecten aquesta singularitat dins la festa.

Margalida - Ah!

Pradina - O és que a tú et semblaria bé que ara ens digueren a les xeremies que no podem sonar el dia del firó perquè som dones i els xeremiers van amb els pagesos?!

Margalida - Ah no! Això seria molt dolent per part dels pagesos!

Pradina - Edò això mateix. I ara que els xeremiers ja hem entrat dins de plaça, te'n recordes del que ve ara?

Margalida - Que els personatges històrics pugen a l'atri de l'ajuntament i des d'allà xarren a tothom, a pageses i a pagesos. I després arriba el moment que més m'agrada.

Pradina - Quin moment, Margalida?

Margalida - Quan entren els bandolers i els trabucaires.

Pradina - Ah, sí? I per què és el moment que més t'agrada?

Margalida - Perquè entren amb els seus trabucs i escopetes disparant trets en l'aire.

Margalida imita els sons dels trabucs i la pradinariu.

Pradina - Ay, petit, ets total!

Margalida - De major vull ser bandoler!

Pradina - Sí clar, tú ho vols ser tot.

Margalida - És vera, pradina!

Pradina - Llavors hi ha una peça, feta dels xeremiers, que t'agradarà molt. Es diu Jota des Bandolers i Trabucaires.

#TRACK12 JOTA DES BANDOLERS I TRABUCAIRES

#TRACK13

Pradina - Bé, Margalida. I a partir del moment en que sortim de plaça cap al port per lluitar contra la moreria, crec que ja tens més clar com és la festa.

Margalida - Però vull saber quines peces soneu la resta del dia!

Pradina - Ja t'ho he dit, moltes, moltíssimes. A veure, fins a quant saps contar?

Margalida - Fins més de cent!

Pradina - Edò això són les peces que arribem a fer durant un firó, més de cent.

Margalida - I no n'hi ha cap més d'aquestes cent i pico al CD dels xeremiers?

Pradina - Clar que sí!

Margalida - I no podríem continuar escoltant-ne?

Pradina - Clar. Mira, aquesta altra peça la sonem sobretot el dissabte de la fira per fer ballar els caparrots a plaça. De fet es diu Ball de Caparrots i també és feta dels xeremiers.

#TRACK14 BALL DE CAPARROTS

#TRACK15

Margalida - Com molen els caparrots!

Pradina - Molt!

Margalida - I quan ballen es posen en cercle i fan voltes així...

Pradina - Exacte, Margalida. Així mateix!

Margalida - Però pradina, m'he donat compte d'una cosa.

- Pradina** - Quina?
- Margalida** - Me n'he adonat que els xeremiers només soneu peces tradicionals o peces noves fetes per voltros.
- Pradina** - No és vera això, Margalida! A més d'això, els xeremiers fem moltes altres peces que hem après durant els nostres viatges?
- Margalida** - Viatges? A on?
- Pradina** - Els Xeremiers de Sóller hem tingut la gran sort d'ésser convidats a diferents festivals de cultura tradicional per tota Europa, on hem representat a Sóller i a Mallorca amb els nostros instruments.
- Margalida** - I on han sigut aquestos festivals?
- Pradina** - Mira, dins Espanya hem anat a Catalunya, a Asturies o a Galicia, i per fora hem anat a Alemanya, a Itàlia, a França, inclús a Escòcia i a Turquia.
- Margalida** - I durant el firó soneu peces de tots aquestos indrets?
- Pradina** - Sí. De fet, aquesta peça que escoltaràs ara, és una peça que tenim costum de sonar durant la revetla d'armes, la nit abans del firó, quan els teus estimats bandolers fan el ron cremat. És una peça que varem aprendre a Balingen, a Alemanya, i la mos va ensenyar un grup, amb qui hem guardat molt bona amistat, de Galicia. La peça es diu Pasdoble Argentino i segur que la coneixes, és aquella a la que els xeremiers li fem aquella coreografia tan divertida.

#TRACK16 PASDOBLE ARGENTINO

#TRACK17

- Pradina** - Ara, si et sembla bé, escoltarem una peça que varem aprendre d'un festival al que hem anat unes quantes vegades, al manco quatre que jo recordi.
- Margalida** - A quin lloc es fa aquest festival?
- Pradina** - A Glasgow.
- Margalida** - Glasgow?

Pradina - Sí, una ciutat que està a Escòcia, un país al nord d'Europa. Allà fan l'event de xeremies més gran del món i no és broma.

Margalida - En serio?

Pradina - En serio, Margalida. Es diu Piping Live i allà hi conviden bandes de gaites de tot el món per fer concerts, passacarrers... Hi ha d'altres que hi van només per participar dins els concursos que organitzen. També s'organitzen classes magistrals, conferències, exposicions...

Margalida - I els Xeremiers de Sóller com vàreu participar les vegades que vàreu anar?

Pradina - A noltros sempre ens han convidat per actuar dins concerts i passacarrers. Bé, imagin que vàrem tenir la sort de que ens varen convidar la primera vegada i vàrem agradar lo suficient, al manco, per a que ens tornaren a convidar altres anys. *(Riu)* Lo guapo de tornar als llocs és que després sempre queden amistats que duren en el temps.

Margalida - I quina peça vàreu aprendre d'Escòcia?

Pradina - Una que segur que et sona perquè l'has escoltada més d'una vegada a pel·lícules i a la tele. Es diu Scotland the Brave.

#TRACK18 SCOTLAND THE BRAVE

#TRACK19

Margalida - Pradina, vull conèixer més històries dels vostros viatges i de les cançons que heu après pel món.

Pradina - Llavors, escolta atentament, que la següent peça té una història molt especial dins els records dels Xeremiers de Sóller. Tu coneixes la història de quan els sollerics, fa molts d'anys, anaven en vaixell des del Port de Sóller fins al sud de França a dur les taronges que aquí collien per vendre-les allà, veritat?

Margalida - Clar pradina! Durant molts de temps els sollerics anaven en vaixell a diferents ports del sud de França a dur les nostres taronges. I havien famílies de sollerics que es varen quedar a viure allà, com és el cas de la nostra família.

Pradina - Exacte, Margalida. El teu besavi, és a dir, mon pare, va néixer a França. Però ell, amb el temps, va tornar a Sóller per formar una família i

quedar-se a viure aquí. No com els meus concos i cosins, que varen quedar allà, tot i que, de tant en tant, encara venen de visita.

Margalida - Ah sí? Jo no els conec!

Pradina - Bé, Margalida. De cada vegada venen menys i la darrera vegada que varen venir tu eres molt petit com per recordar-te'n. Però tornant a la historia d'aquest nexa entre Sóller i el Sud de França, hi va haver-hi un any que els Xeremiers de Sóller participàrem a un projecte euroregional on, a més de noltros, hi havia uns grups d'altres regions d'Europa, essent el grup amfitrió d'Occitània. Occitània és la regió que ocupa tot el sud de França i a on pertanyen els ports als que els sollerics anaven a vendre taronges. D'acord?

Margalida - D'acord.

Pradina - Durant aquest projecte vàrem fer una estada al port de Seta, dins un festival de tradicions marineres, on hi havien vaixells històrics vinguts de tot el món. Aquest port, el de la ciutat de Seta, va ésser un dels ports on comercialitzàvem els sollerics. Allà vàrem conèixer gent que encara se'n recordava de l'olor a taronja que feia el port quan arribaven els vaixells carregats des de Sóller, com va ser el cas del seu Batle. Hi havia gent que es pensava que Sóller era una varietat de taronja i fliparen quan es varen assabentar de que en realitat la varietat es deia canoneta i Sóller era el poble del que procedien.

Margalida - En serio?

Pradina - Sí, Margalida. Allà, encara queda dins la memòria col·lectiva el nom de Sóller i les seves taronges. Inclús, un dels membres del grup occità, un homo ja major, ens va contar que el seu pare feia feina al port i era un dels encarregats de descarregar les mercaderies dels vaixells, entre d'altres, les de les taronges de Sóller. De fet ens va contar que ell mateix tenia records de quan era petit, de quan jugava amb altres nins dins el port i recordava exactament on era que descarregaven les taronges.

Margalida - Al·la! Però això degué ser molt emocionant, no? Vull dir, és com si vos retrobareu amb la història, no?

Pradina - Sí, molt emocionant. I encara no he acabat de contar-te, perquè al final, resulta, que una de les actuacions que teníem previstes, era a just al moll on descarregaven les taronges. T'ho pots imaginar? Just on els nostres avantpassats feien feina hi erem els xeremiers, sonant peces tradicionals d'aquí, mallorquines i solleriques. A més d'un li va caure la llagrimeta...

Margalida - Ara m'has de dir que vàreu aprendre una peça d'aquest port, per favor.

Pradina - Clar que la vàrem aprendre. Els nostres amics del grup occità ens varen ensenyar un vals mariner, tradicional de Seta. Es diu Valse Louise i, quan els xeremiers la vàrem gravar pel CD del 20é aniversari, vàrem comptar amb la participació de l'instrument tradicional que ells utilitzen: l'Autbòi.

#TRACK20 VALSE LOUISE

#TRACK21

Margalida - Quina peça segueix ara?

Pradina - No, Margalida els xeremiers no tenim cap ordre de peces durant el firó. Hi ha unes quantes peces que sempre fem als moments més remarcats de la festa, però durant tot el dia anem sonant peces sense cap ordre establert.

Margalida - No, pradina. Vull dir al CD dels xeremiers.

Pradina - Ah! Perdona petitó, no t'havia entès. A veure... Edò mira, aquesta peça que escoltarem ara, és una d'aquestes peces que tothom està esperant a un dels moments més importants del firó.

Margalida - Quin moment?

Pradina - A veure si encertes quina peça és. Ja hem tornat del port de fer les dues batalles. També hem passat la tercera batalla al Pont den Barona. Els pagesos entrem a plaça per lluitar contra els moros que prèviament l'havien ocupat. El nostre Capità Angelats derrota al Rei Moro a la darrera lluita que tenen a l'atri de l'ajuntament per després pujar a sa balconada, proclamar la seva darrera arenga i cantar amb tots els sallerics que omplen la plaça de gom a gom...

Margalida - La Balanguera!

Pradina - Exacte! L'himne de la nostra illa, l'himne de Mallorca. Tot Sóller dins de plaça i tothom cantant-lo

#TRACK22 LA BALANGUERA

#TRACK23

Margalida - Quin final de festa. És que ha estat escoltar la Balanguera i se m'ha posat la pell de gallina.

Pradina - Com que "final de festa"?

Margalida - Si, no? Quan s'acaba la Balanguera s'acaba el firó. Ja no hi ha res més.

Pradina - Com què res més? No Margalida, la festa, encara que ja sigui de nit, no ha acabat.

Margalida - Ah, no?

Pradina - Recorda una mica, perquè l'any passat vares venir amb jo fins al final de la festa. No te'n recordes que vàrem esperar davant l'església a que arribaren els personatges històrics i des d'allà vàrem tornar, amb la resta de pagesos i pageses, la imatge de la Verge de la Victòria a la capella de l'hospici?

Margalida - És Vera! La tornem perquè abans, el dissabte de la fira, duquem la Verge de l'hospici a l'església per fer-li una ofrena. No me'n recordava!

Pradina - Ay Margalideta... quin capet! I no te'n recordes que quan l'hem tornada a l'hospici, tothom cantem una cançó dins la capella?

Margalida - No, pradina. Em sap greu.

Pradina - No passa res. Mira, allà cantem una cançó molt antiga. Aquesta cançó és un cant gregorià que té segles d'antiguetat.

Margalida - Segles? A l'escola ens han ensenyat que un segle son cent anys.

Pradina - Imaginat quants d'anys fa que es canta aquesta cançó.

Margalida - Moltíssims!

Pradina - Sí.

Margalida - I com es diu, però?

Pradina - Es diu Salve Regina i els xeremiers també hi varen fer una versió.

#TRACK24 SALVE REGINA

#TRACK25

- Pradina** - I ara, quan tothom surt de l'hospici, ja es pot considerar el final de festa.
- Margalida** - Però me'n record que després encara els xeremiers sonaven. I la gent els hi seguia pel carrer de l'hospici i el carrer de la lluna.
- Pradina** - És vera, Margalida. I saps quina peça fem els xeremiers quan sortim de l'hospici?
- Margalida** - Quina?
- Pradina** - Una peça que repetim una i altra vegada durant tot el dia i que encara no l'hem escoltada: Som Solleric.
- Margalida** - És vera!
- Pradina** - Vols que l'escoltem ara?
- Margalida** - Sí, per favor, pradina!
- Pradina** - Au idò!

#TRACK26 SOM SOLLERIC

#TRACK27

- Pradina** - Una vegada ja ha acabat tot el firó, encara hi ha gent que té ganes de continuar una mica la festa i, qui vol, cerca on poder allargar-la.
- Margalida** - I on van?
- Pradina** - Sobretot tothom queda per plaça. Hi ha certs bars que queden oberts i allà es junten moros, pagesos i pageses com a fills de Sóller que son tots.
- Margalida** - I els xeremiers també hi van?
- Pradina** - Clar que sí. Ja t'he dit que els xeremiers queden des del principi fins al final de tot. Concretament, passat ja tot, els xeremiers tenim la costum d'anar al bar Es Pont. Allà sempre ens han tractat molt bé, sempre ens tenen qualcuna cosa preparada per dur-nos a la boca. Que després de tot el dia traginant amunt i avall sempre és d'agrair.

Margalida - I què toqueu?

Pradina - Hi toquem encara moltes més peces, fins passada la mitjanit. Però hi ha una que allà sempre fem per costum. Ens agrada fer-la perquè és una petita broma que fem entre el nom del bar, “Bar es Pont”, i el nom de la peça “Els Ponts de París”.

No és que tinga molta lògica, però així som els xeremiers: sempre fem les coses que ens surten de dedins i només pel gust de fer-les.

#TRACK28 ELS PONTS DE PARÍS

#TRACK29

Pradina - Au, Margalida! Ara ves a practicar amb el fobiol i així, en ser una mica més gran, podràs venir amb la pradina i els xeremiers i passar un firó així com el passem els xeremiers.

Margalida - Sí, pradina! Practicaré molt i sonaré amb voltros!

(Se’n va sonant el porqueret Per tocar caminant)

Pradina - *(en to reflexiu)* Aquest al·lotet... quines ganes de sortir en el firó amb els xeremiers... Ay, si sapigués que jo encara ne tenc més ganes que ell...

#BONUS TRACK

Capità – “Molt bé, xeremiers, molt bé.
Vos n’heu desfet de primera.
Heu sabut lluitar i vèncer
als moros a la carrera.

*Jo vos don l’enhorabona,
a tots sense distinció,
donant gràcies a les vostres
xeremies, tamborinos i fobiols.*

(a coro) I mentre el món sigui món,
se llegirà dins la història
que els Sollerics aquest dia
alcançaren honor i glòria”

Càntics - Capità, capità, capità... Que boti, que boti, que boti es capità!

